

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTO:

BETEGH PÁL

LAPTALAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Forradalmi idők előtt.

Háromszor átkozott legyen gyermekeiben!
Büntesse meg az igazságos Isten a mara-
dékaiban!
KOVÁCSY KÁLMÁN

Történelmi nagy időkben vagyunk. Nem élünk, csak vagyunk. Alkotmányos törvényeinket, melyekre a király esküt tett, az erőszak eltiporta. Az ország házából a törvényes eljárást Tisza István gróf és a vele szövetséget kötött banda kiküszöbölte.

Országgyűlési képviselőinket, az ellenzéki férfiakat, kik halált megvető elszántsággal küzdöttek a nép, a nemzet törvényes szent jogaiért, brutális módon, Európa bámulatát, elitelését kihívó gyalázatosággal az ország házából rendőrökkel kihurcoltatták.

Az ország minden részéből összegyűjtött csendőrséggel, katonasággal Budapest utcáit, tereit megtömvé, egy párt, melyet pénzzel, ami testünkben kisajtoit, véres verejtékünkkel szerzett közvagyon elorzásával vásároltak össze, most „törvényeket” gyárt a korcsmai színvonalra süllyesztett házban, mely két hét előtt még joggal a képviselőház nevet viselte.

„Atyánkfiai! Véreim! Polgártársaim!

Még a nyomorult féreg sem tűri, ha lábál tapodják. A magyar nép nem leszen, nem lehet gyávább a féregnél. A ki nem akar hontalan vándor koldussá lenni, a kinek szívében a becsületnek, a hazafiságnak legkisebb szikrája ég, a ki nem akarja a szolgaságnak keserves bilincset hordozni, a kinek nője, gyermeke van, aki nem akarja apái sírját megfertőzni, a ki nem akarja, hogy gyermekei megátkozzák, a ki szabadságot kíván e földön s üdvösséget vár a másvilágon; az fel fog kelni Isten és a haza nevében, a rablókat, pártütöket semmivé tenni és megboszulni a hitzegést és Magyarország függetlenségét és a magyar nép törvényes szabadságát megvédeni.”

Kossuth apánk 48-ban így szólt a nemzethez és a magyar nemzet, melynek hűségéért, hosszas, türelmes szenvedéséért most is oly alávaló hitzegéssel, rut halátlansággal fizetnek, nem volt gyáva. Védtelenül nem hajolt meg a gyilkosok előtt és veszni nem hagyta hazáját, zsákmányul a hitvány árulóknak. Nem, mert féltékeny küzdöttek legjobbjaink a csatamezőkön és ott vértettek el a haza szent szabadságáért...

Most még nincs szó a fegyveres ellenállásról, habár a nemzet meggyőződését, hitét és szabad, alkotmányos képviselőit fegyverrel, géppuskákkal nyomta el a hatalom örülete.

Most még fegyverre nem szólítunk senkit, de arra igen, hogyha szükség lesz hazánk, nemzetünk szabadságának, törvényes rendjének vértünkre, azt is készséggel áldozzuk érte: kövessük az ősök megszentelt példait a hazaszereteten...

Most még csak azt mondjuk az áruló bérencekre, a mit Kovácsy Kálmán pap a képviselőházban fohász ként ég felé bocsátott a törvénytípró Tiszára:

— Háromszor átkozott legyen gyermekeiben. Büntesse meg az igazságos Isten maradékaiban...

— Drámai jelenet az országgyűlésen.

Pénteken a Házban még az ülés megkezdése előtt, a katonai ellenállás dacára is elfoglalták helyüket az ellenzékiek Justh Gyula vezetés alatt. Tiszát erős tüntetéssel, sipólassal fogadták. Erre a bösz Cézár az összes ellenzéki képviselőket Pavlik rendőrfelügyelővel, kinek 200 fegyveres rendőr áll segítségére, kivezettette. Gazeraberek, haramiák, hóhérok, törvénytípró hitangok felkiáltásokkal illették e közben az erőszakos mungókat. Tisza azután felült az elnöki székbe. Kovács Gyula gazdapárti képviselő azonban az újságírói karzatról leugrott a terembe s az elnöki emelvény felé rohanva, háromszor rálőtt Tisza grófra. Azután kétszer magára lőtt. Jellemző, hogy a munkapártiak a haladó Kovács Gyula ellenzéki képviselőt segítség helyett felkapták és a Kossuth-párt padjai közé dobták s elkezdtek rugdosni. Megdöglöttél kutya, kiáltották. Tiszának kutya baja sem történt. A lövések egyike sem találta. Az „ülést” tovább folytatták mungó bizalmas körben, épen úgy, mint nálunk Haller gróf ur a közigazgatási üléseket és Héderváry gróf fohászokást mondott, hogy Tisza, — szerinte — az országnak ez a nagy férfja megmentődött a haláltól... A munkapárt kezd kijózanodni. Nebrebecky György ungvári képviselő már kilepett és többen is készülnek otthagyni a gyalázatos pártot.

— Megmozdult az ország. Aradon, Tisza kerületében tartják az első népgyűlést ma, hogy elítéljék a Tisza-féle undok brutalitások és törvénytelenések egész sorozatát. Felszólítják, hogy tegye le képviselői mandátumát. Déva, Pécs, Szatmárnémeti, Mohács, Losonc, Körömczbanya, Szabadka, Szarvas, Gyergyószentmiklós, Temesvár, Budapest egymás után tiltakoznak az erőszak ellen. Hódmezővásárhely pedig kijelentette, hogy: „Boldogok lesznek azok, kik hazánkért meghalhatnak. Alkotmányunkért vívott harcukban utolsó csepp véruknig számíthatnak reánk. Forradalmi elszántsággal üdvözljük.” Székelyudvarhely város hazafias érzésű polgársága nevében pedig Gáspár Balázs pártelnök intézett táviratot Justh Gyulához és a város érdemes képviselőjéhez, Dr Valentisk Ferenchez. A Justh Gyulához küldött távirat így szól: „A hazaáruló munkapárt ellen folytatott titáni küzdelemért rejtőző lelkesedéssel üdvözljük.” Dr Valentisknek pedig ezt táviratozták: „A nagy nemzeti küzdelemben tanúsított hazafias, férfias magatartásáért fogadjuk a székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as párt halás köszönését és nagyra becsülését”. Az országsterre tapasztalható elkeseredett felháborodás Székelyudvarhelyt is magas fokon áll. A polgárság népgyűlésre készül. Székelykeresztúr, az udvarhelyi választó-kerület és az Oklándiak is — hírszerint — munkapárti képviselőket felszólít-

ják, hogy a „hazaáruló pártból” lépjenek ki. A szentegyházfalviak pedig bizalmatlanságukat nyilvánítják az új báró Daniel szereplését illetően. Szóval megmozdult az ország és elsőpri a szuronyok mögé bujt hitványkodókat.

Székelyországtól

Fiuméig és vissza.

Irta: Betegh Böske.

III.

Május 23-án igen érdekes napra ébredtünk fel. Ekkor ütött ki ugyanis a munkások sztrájkja Budapesten. Míg az utcára nem értünk, sejtelmünk sem volt a nagy vesztélyről, melybe ott jutottunk. Csakis vezetőink higgadságának köszönhető, hogy minden bajt elkerültünk. De azért — azt hiszem — mindnyájunknak emlékében marad a népfordalom e jelene.

A Szabadság-téren, hol a legnagyobb csoportosulás történt, indultunk át Budára E közben a gyászos emlékü Új épületről nyertünk történeti magyarázatokat a régi Pest idejéből. Megtekintettük a Börzsepalotát is, hol Magyarország közgazdasági élete lüktet.

Gróf Széchenyi eszméje volt a Lánchíd, mely 1838—1849-ben épült s 13 millió koronába került. E remek építményen mentünk át Budára, hol a Siklón felrepültünk a várba. Mátyás király kutját, mely a vadászatról hazatérő nagy király emléket örökíti meg, gyönyörűséggel szemléltük.

A várkapitányságtól nyert engedély után, az udvari személyzet egy tagja, bevezetett bennünket a fehérmárvány ruhatárba. Ezután a tizenhat terem következett, amelyeket udvari estélyek idejében vesznek igénybe. Különösen a fehér és sárgás márványfalú új tánc terem fényes, csilláiraival és ezüstkeretű velencei tükreivel, fehér márvány karzataival.

A következő gobelin teremben négy értékes gobelin van, mely a négy évszakot, a fogadóterem három festménye pedig Budát Mátyás király idejében s az akkori vajdahunyadi és visegrádi várakat ábrázolja.

A selyem tapétás átjárón keresztül, a hol nagyszerű vázák ragadnak bámulatra, érjük el a Habsburgtermet csodásan szép mennyezeti freskóival. A terem bejáratánál áll Mária Terézia mellszobra, szemben vele a III. Károlyé. A jobb oldalon egymás mellett I. Ferenc József és Erzsébet királynéknak szobrai fehér márványból. A terem fala sárgás vörös márvány aranyos díszel, óriási ablakkal. E teremből széles kétoldali lépcső vezet le a várkertbe, az Eugen szobor felé. Kis fehér átjárón keresztül juthatunk egy szintén fehér váróterembe, melyet a „Zentai csata” festmény ékesít. A régi trónterem alapszíne is fehér, sárga márvány és tükör falaival, díszes arkádjával, melyeken tul oszlopos erkély nyílik a belső udvarra.

Ujra kis átjáró visz át a Váróterembe. Itt van az 1867-iki koronázás képe. Az előtérben, kucsmáját ma: asra emelve, Andrassy Gyula gróf miniszterelnök. A koronázási képpel díszített terem átjárójából a király tiz fogadótermébe jutunk, a melyeknek falait gazdagon himzett selyem szövetek fedik, hasonló szövetű függönyökkel és butorizzal. E termekben nagyobbbrészt hazai festőművészeinknek szebbnél-szebb képeit látjuk.

A király lépcsőjének folyosójára jutotunk, melyen ballfelől néhai királynénk volt lakosztályához vezet az ajtó. A magán lakosztály előtt elhaladva, kisebb terembe érkezünk; ez szolgál átjáróul a régi épület-csoportból az újba s az előttünk levő ékesített ajtó figyelmeztet, hogy a Szent István terembe értünk. Az aránylag kis terem művészi berendezésével a királyi palota legértékesebb látnivalója. A szoba stilszerű butorzatát, gazdagon himzett bordó alapu szövet vonja s hasonlóan dus himzésűek az acélszürke függönyök is. A zöldesszürke társalgón keresztül jutunk el a király utoisó termébe, a kis ebédlőbe, melynek sárga és rózsaszín márvány falai közt gyönyörűen érvényesül a három hatalmas üvegcsillár és a szürke márvány kandalló.

Majd az idegen uralkodók vendégszobáit néztük meg. Az első belépő terem után a hölgy szalonba jutottunk. Remek dolgokat nézhetünk a falakat gobelinszerű szövet borítja, hasonló huzata van a fényes butorzatnak is. A terem legfőbb ékessége a művészi kivitelű aranyos, fehér zongora. A mennyezetet Czinka Panna Ocskayval, a régi magyar zenét, a másik a népdalt, a harmadik a drámai zenét és a negyedik kép az egyházi zenét jelképezi. A XIV. Lajos korabeli kis szalon butora és a falak szövetburkolata is rózsaszín. Díszes üveges szekrény és két szalon-garnitúra van benne. A lilaszínű dolgozószoba empirstilje gyönyörű szép. A szürke kárpitos tojlette-szobából jutunk a nevezetes Hunyadi-terembe, mely magyar vitézségi eszközökkel berendezve, hű mása a régi Vajda-Hunyad vára lovagtermének.

E termen túl folytatódnak a vendégszobák, vagyis a férfi lakosztály. Azután a nyolc oszlopos előcsarnokba érünk, amelynek kandallóján Deák Ferenc mellszobra áll bronzból. A jobboldali szárnyfolyosón át látható a lakosztályhoz vezető főlépcső, mi azonban a mellléklépcsőre megyünk ki, hogy egy emelettel feljebb mehessünk az Erzsébet királyné emlékmúzeumot megtekinteni.

Szívünket mélységes fájdalom fogta el jóságos királynénk emiértárgyainak látásakor. Üvegcsillárban van fekete gyöngyökkel himzett selyemruhája. Szép rendben van ugyancsak üveg alatt cipője, kesztyűje, legyezője, napernyője, lovagló eszközei. Kedvenc paripája és kutyája fali festményeken. Írásai, remek szép művi imakönyve, mely gyémánt, smaragd és rubin kövekkel van kirakva. Ebbe van Deák Ferenc fényképe. Kedves apróságok, csecse-beccsek láthatók még itt-ott. Gyönyörű nagy serlegben aranyfürtű szőlő ezüst levelekkel látható. Ezt Eger város 1875-ben ajándékozta. Remek szép a koronázási emlék királyi koronával és az ezt tartó ezüst párnával. Ezt az ország adta 1867-ben. Felségesen ragyognak a királyné ékszerei és igen szép a természetes nagyságu fehér márványszobra,

Meghatva távoztunk a szent helyről és ajkunkról önként röpött el egy-egy buzgó fohász a tragikus véget ért áldott lelkű jó királynénk, hazánk védangyalának lelkiüdvéért a Szent István kápolnában, hol a főoltár megett első apostoli királyunk jobbát bámultuk nagy csodálattal.

A Várkertbe lemenve, láttuk Szavoyai Eugen herceg lovas-szobrát. Gyönyörködve szemléljük a bástya tetejéről Budapest páratlan szép panorámáját.

A királyi palotát már másodszer voltam szerencsés láthatni, de azért minden új volt, mert oly sok és annyira érdekes a látnivaló, hogy talán egy hét is kevés lenne azok beható megsejtelésére. Milyen kár, hogy ez a sok drágaság most csak muzeumi látványosság és egyéb semmi... A világ legszébb palotája lakatlanul áll.

Visszamenet kívülről láttuk József főherceg palotáját, a meghatóan szép honvéd

szobrot, melynek dicsőült alakja kezében zászló van és annak szalagján: «Szabadság vagy halál» jelentős felirat. A Szentháromság-szobor és a budavári Nagyboldogasszony (Mátyás) templom megtekintése következett. E történelmi nevezetességű Istenháza valami csodásan szép. Annyi nevezetessége van, hogy azt már is hosszúra nyúlt leírásom keretébe nem vonhattam.

Propelleren hajózáztunk át a Dunán. Majd ebéd után még cukrászdába is voltunk. Aztán felcihelődöttünk s miután a villamosközlekedés megakadt, gyalogosan vonultunk ki a pályaudvarra és este 7 óra 40 perckor Fiuméba indultunk a gyorsvonattal.

Még egyszer — az etédi tagosításról.

Az írás nem mesterségem. Időm sincs reá. De ha későn is, a kérdés- és kérésre felelnem kötelesség! A „Székely-Udvarhely” idei 35 ik számában közölt cikkemre a lap 38-ik számában úgy írja Gagyi Samu, hogy én csinálom az etédi tagosítási ügyben a bábót, de nincs ki ruhát szabjon reá. Ez lehet, de ha senki sem csinál bábtestet, ha volna is szabó, tudna-e és mire ruhát szabni.

Azt írja Gagyi Samu rokonbarátom, hogy a lap 32 ik számában az etédi tagosításról írt ellenvéleményét nem cáfoltam meg. Ezt azért nem tettem, mert: Vele egy a véleményem, mivel ő maga még akkor megcáfolta, mikor Etédre gazdasági ismételőiskolát akart felállítani, amelynek nemes célja a tagosítás és gazdaság fejlesztése volt. Sajnos, a község a kívánt anyagiakban nem támogatta és pedig száját kárára, mert ha teszi, ma Etéd és vidéke ugy anyagilag, mint gazdaságilag 200 százalékkal elébb állana.

S most, hogy ezen akarata ellen cikkez, más oka nincs, mint tudja az etédi ősdi véleményt és nem akarja rokonait véleményekben bántani!

Arra is kér, hogy nevezem meg, akik velem egy véleményen vannak. Egyet megnevezek ez pedig Gagyi Samu. A többinek a neve nem a nyilvánosság elé való. Rám fogja, hogy én lázítóknak rágalmaztam. Ez nem úgy van. Az én felfogásom az, hogy ha egy rám bősziült népet okadatlanul hírlapokban is valaki rám jobban bőszi, melynek következménye lehet vagyon- és életveszélyes, az talán izgató! Lázító szót és rágalmazást cikkemből nem olvasott, — izgatást igen.

Hiszen jól tudja, hogy etédi Kelemen Pálta kethatárból a három határba való gazdálkodás indítványozásáért elégették; ökre, cselédje bennégett. Maguk pedig éj idején az akkori királybíró vendégeikkel lábravalóban szaladtak az utcára menekülni. Most, hogy én vagyok annak kitéve, azt Bálinth Zoltán előadásának, cikkeinek és talán részben Gagyi Samu barátomnak is köszönhetem. Pedig épen úgy leszek a tagosítás eszméjével én is, mint Kelemen Pál. Ő ajánlotta a hármashatárt; halála után önként csinálták meg és ma azt szeretik. Reá fognak jönni a tagosításra is akkor, midőn én nem élek és csak akkor fognak boldogulni.

Hogy apám csatlakozott az erdő felosztáshoz, azon ne csodálkozzék Gagyi Samu, mert az erdőt megőrizni nem lehetett. Akkor még nem volt erdőörvény. Több etédi lakos és kisbirtokos vágta önhatalmulag a tűzfát Marosvásárhelyre s másfelé a műfát. Medgyesre, Küküllővár, Radnótra, a cserfát hordó- és kád-dongának Segesvárra a kádároknak jogosulatlanul és ezek árából pénzeztek, agazdálkodást könnyen mellékesnek hagyták sokan. Ez okozta az erdőosztályt Etéden. Tehát nem volt akkori vélemény szerint a felosztás káros, csak az, hogy az erdei legeltetést örökre nemhagyták fönt.

Ma úgy vagyunk a határon is. A forgalóhatárban a legelőket a jogosulatlanok

tulterhelik; a jó állapot elpusztul rajta, a termőhatárból jogosulatlanok füvet, szénát, mezei gyümölcsöt, bük- és cseremakkot, fát magyar és cigány bárkiéből, a tulajdonosok megkérése és beleegyezése nélkül szabadon hordják magoknak, állataiknak és eladni másoknak pénzért s ha valamely gazda vagy páztor megszólítja, durván visszafel:

— Nem kapáltad a tövét. Ezt az Isten adta. Nem szegyenled egy hát tertiért szólni!

A birtokossági gyűlésekben nem a birtokarany vagy a több adófizetés, hanem az erőszak szavaz, mert ezek vannak túltöbbségben. Ezek ellen igazságszolgáltatást kérnem-héz, mert jön érte a boszuállás. Erőszakosak az emberek. Arra kérem Gagyi Samu barátomat, hogy az ilyen állapotot ne nevezze közérdeknek! Mert terhes mai magas igények mellett a gazdálkodás. Hiszen jól tudja, hogy a Kövesaroktól a Hidegesorgóig 10, a Hármashalomtól Pirinyszegig 11 kilométer az etédi határ hossza és a 6000 holdas határban 12500 parcella van, hosszú és széles, haszonvehetetlen barázdákkal. Lehet-e tovább okosítani, haszonnal gazdálkodni, még nagy erőfeszítéssel is rossz eseléddel és napszámossal, idő- és vagyonrablás nélkül? édes Samu barátom!?

Végül, ha már többször is bátor voltam szép határunknak a tagosítását hangoztatni, ez által egy közgazdasági jobb-életet remélek az összes etédi birtokostársaim javára és boldogulásokra. Ezzel pedig minden gazdasági szakember véleménye szerint közérdeket hangoztatok s talán tettem életemben az etédi közérdekért eddig is (igaz nem tudtam annyit tenni, a mennyit akartam, ennek pedig az engem meg nem értők voltak okozói). Ezt pedig épen így tudja Gagyi Samu barátom is, azért fogadja szívesen, ha visszautasítom a reám tett azon vádját, hogy önérdékű vagyok. Mert, ha az lettem volna, akkor a Simon Lajos tagosítási kérvényét nem kértém volna vissza a kir. törvényszéktől és használhattam volna a tagosítás jóvoltát és igen akkor is, midőn épen Gagyi Samu barátom működött az Etéden felállítandó önálló gazdasági ismételőiskola létesítésén, amely által ma jómódu, erős, tagosított község volna Etéd. De így, mint a kinek nincs életideje, nem használhatom soha, maradunk úgy, a hogy vagyunk.

Egyet azonban mégis elérek midőn már siromban fogok lenni, talán 25—30 évvel ezután, akik most és akkor is élnek, elfogják mondani azt: mégis igaza volt Gagyi Lajosnak...

Ehez hasonló példákkal szívesen szolgálhatok azok sajátkezü írása által, hol a tagosítást kérelmezőket agyon akarták verni, vagy legalább ezzel fenyegették és most teljesen kibékülve, tiszteletbe tartják.

Tehát édes Samu barátom, sem fel nem hágtam az ugorka fára, se te nem szállhatok. Azért csatlakozom ahoz, hogy: értsük meg egymást. GAGYI LAJOS.

— **Kossuth Ferenc elutazása.** Kossuth Ferenc, a 72 éves, beteg pártvezér, kinek orvosai felétlen nyugalmat rendeltek, szerdán délután két órakor a nyugoti pályaudvarról Nauheimba utazott. A pályaudvaron megjelentek a bucsuzásra: Gróf Apponyi Albert, Justh Gyula, Tóth János, Mezössy Béla, Palugyay Móric, Förster Aurél, Kelemen Béla, Egre Béla, Bakonyi Samu, Zlinszky István. Ott volt egy ceglédi tiztagu küldöttség is B. Molnár Sándor és Halász László vezetésével. A megjelentek igen meleg bucsut vettek Kossuth Ferencről.

— **Majális** rendezett tegnap az állami polg. leányiskola Székelyudvarhelyt. Reggel kivonultak a Csicsér-erdő aljába s délután a Gergely-féle sósfürdő helyiségében táncmulatság volt.

HIREK.

— **Ünnepjait** a szokásos fényes ünneppelle megcsütörtökön a katolikus anyaszentegyház városunkban is. A körmenetet Pál István apát-kanonok, főesperes vezette és miután az időjárás is kedvő volt, óriási közönség vett részt azon úgy helyből, mint vidékről.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Hajdu Ferenc, Udvarhelyvármegye tankerületének vezetésével megbízott segédtanfelügyelőt a VIII. fizetési oszt. 3-ik fokozatába, az 1904. évi I. t. c. értelmében megillető személypótlékkal, kir. tanfelügyelőnek nevezte ki Hajdu Ferenc rövid itt működése alatt is beigazolta, hogy hivatását nagy buzgósággal, hivatott szeretettel tölti be. Előleptetése tehát a vármegye érdekelt köreiből közmegnyugvást keltett.

— **Rendkívüli közgyűlése** lesz a hó 14-én (szombaton) Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának. Ekkor adják át Szombathelyi Lajos rendőrfőkapitánynak és Hegyi Zsigmond bögözi nyug. körjegyzőnek a királyi kitüntetés jelvényeit. A tárgysorozat első pontjaként különben az oklándi járási székhez építési ügye van felvéve.

— **Erdélyrészi orsz. kirakóvásárok** június 10-én Székelyudvarhely, 12-én Gyálakuta, 13-án Almakerék, Brassó, Kolozsvár, Nagyekemező, Szilágycseh, 14-én Szelistye, 15-én Gyergyószentmiklós, Nagybaczon, 16-án Köröspatak, Zalatna, 17-én Bágyon 18-án Szászbanycza.

— **Polgári leányiskolánkban** az évvégi vizsgálatok a hó 17-én kezdődnek a vallásvizsgákkal s folytatólag 20-án és 21-én tartják az egyéb tantárgyak vizsgáit, 22-én lesznek a magánvizsgák és 23-án (vasárnap) d. u. 5 órától kezdődőleg a Budapest-szálló színháztermében az évzáró-ünnepély gazdag és változatos műsorral. A kézimunka- és rajzkiállítás az osztályvizsgák napjain láthatók.

— **A főreáliskola vizsgái.** A székelyudvarhelyi állami főreáliskola tanévzáró vizsgái a hó 13-án kezdődnek, amikor a szóbeli érettségi vizsgálatot fogják megtartani. A többi vizsgák 15-én, 17., 18., 19., 20., 21. és 22-én lesznek. A tornavizsgálat 16-án (vasárnap) d. u. 3 órától kezdődőleg az intézet hátsó udvarán történik meg. Az év ünnepélyes bezárása pedig 23-án (vasárnap) d. e. 10 órakor lesz. A vizsgálatok naponként reggel 8 órakor kezdődnek s azokra az érdeklődő közönséget e helyen is meghívja az igazgatóság.

— **Szakiskolánk vizsgái.** A székelyudvarhelyi állami kő- és agyagipari szakiskola évzáró vizsgái a hó 21-én és 22-én fogják megtartani. Június 23-30-ika között tartja rajzkiállítását, mely naponta d. e. 8-12 és d. u. 3-6 óráig tekinthető meg. Ugy a vizsgákra, mint a kiállításra a tanférfiak és érdeklődő közönség szíves figyelmét tisztelettel felhívja e helyen is az igazgatóság.

— **Felvételi értesítés** a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kő- és agyagipari szakiskolába. Cél: négy éves tanfolyam alatt a tanulókat gyakorlatilag képzett, elméletileg művelt iparosokká nevelni. Rendes tanulóul felvétetnek a.) akik legalább 2 középiskolai, vagy 6 népiskolai osztályt végeztek, esetleg a tanonciskolát 3 éven át jó sikerrel látogatták, b.) akik 12 éves kort elérték és ép, egészséges, kifejlett testalkattal bírnak. A felvételi folyamodványhoz csatolandó: a.) keresztlevel, b.) iskolai bizonyítvány, c.) az atya vagy gyám kötelező nyilatkozata arról, hogy a felvett ifjú a szakiskola IV. évfolyamát teljesen bevégezi, d.) orvosi- és újraoltási bizonyítvány. A tanítás teljesen díjmentes. Műhelybiztosíték címén 6 korona az intézet pénztárába fizetendő. Szegénysorsu, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók, egész

v. fél ösztöndíjban részesülnek, ha szegénységüket hitelesen igazolják. Az intézettel kapcsolatosan internátus és konviktus áll fenn, amelyben a nem ösztöndíjas tanulók ez idő szerint egy óra 24 K-át fizetnek. A felvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet igazgatóságához címezve, legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig nyújtandók be. Egyébben az iskola évi értesítője nyújt tájékoztatást, amelyet az intézet igazgatósága készséggel küld meg kívánatra az érdeklődőknek.

— **Köszönet.** Mindazoknak, kik feledhetetlen férjem elhunyt alkalmával részvétükkel fájdalmamat enyhítették, ezúton mondok halás köszönetet. Özv. Germán Ferencné.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésre bocsátom. Mindenkinnek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Iskola és Tanító.

— **Iskola-felavatáskor.** —

Amikor a Mindenható
Az égboltját megteremté,
Hogy éjjel se legyen sötét,
Fénygolyókkal ékesíté;
Csillagokat dobott rája,
Hogy éjjel is ragyogjanak,
Utazóknak, tévelygőknek
Irányt, utat mutassanak.

Olyan volna ez a föld is
Akárcsak a sötét bánya,
Az emberi lélek pedig,
Mint a kripta mécsvilága:
Ha nem látnánk itt is, ott is
Csillagokat, iskolákat,
Melyek szívbe és az agyba
Egyaránt bevilágítanak.

Mert a hitnek, szeretetnek
Iskola a melegágya,
Innen terjed tovább-tovább
A tudásnak minden szála,
Szárnyat nevel az embernek,
Hogy repüljön föl a légbe,
Ismeretlen világokba,
Az Istenség közelébe.

Valamennyi népiskola
Egy-egy kisebb-nagyobb tenger,
Mindenike több-kevesebb
Drága kincset, gyöngyöt termel.
Hullám is van néha benne.
Hullámozik a dal, az ének
S tudjátok-e kik dalolnak?
Az angyalok, a tündérek.

Az iskola szerepe az,
Ami a szív feladata:
Az eszmét, a gondolatot
Tovább adni van hivatva.
Ébren lenni, őrzt állani
A gyermekek szíve felett,
Élesztgetni, gyújtogatni
A megváltó szeretetet.

Az iskola aranygyűrű
Milliókat foglal össze,
Ebben van a magyar nemzet
Reménysége, szebb jövője.
Míg e gyűrű fényben ragyog,
Míg összetart az ereje:
Addig nem hal ki belőle
A Rákóczy honszerelme.

Az iskola várerősség,
Tanító áll a várfokán,
Ellenséget nem enged be
Se ajtaján, se ablakan.
Ha e várban az ajakak
Lelkesülten dalra kelnek:
A „Hymnusszal“ a „Szózzattal“
Hódítanak, csatát nyernek.

Az iskola akárcsak a
Távírónak készüléke
Embereket, nemzeteket,
Földrészeket kapcsol össze.

Fölvevője, leadója
A tudásnak miveltésének,
Szárnyat ad a megszületett
Gondolatnak és eszmének.

Nagy, magasztos, fölemelő
Az iskola hivatása,
Legelőször itt lesz hangos
A gyermekszív dobogása.
Itt tanulja meg a gyermek:
Miért olyan gyászos Arad
És arcába szökken a vér
S szeméből forrás fakad.

Ragyogását, tündöklését
Az iskola mástól kapja,
Tanítók e csillagoknak,
Iskoláknak fényes napja.
Mi vagyunk a világosság,
A fényforrás tőlünk ered:
Azoknak, kik lelki vakok
Mi mutatjuk meg az eget.

Lemegyünk a mély bányába,
A gyermekszív közepébe
S hogyha ottan rábukkanunk
Drága kőre, nemes ércere:
Nem hagyjuk ott a sötétben,
Felhozzuk a napvilágra,
Mert a kincsnek nincs értéke,
Hogyha el van rejtve-zárva.

Odaadjuk a lelkünket
Kitudja hányfelé osztva;
Mégis-mégis a jutalom,
Elismerés olyan ritka.
Ruhánk kopott s nem látják meg,
Nem hallják meg esdő szónkat,
Hadseregbe és hajókra
Fordítják a milliókat.

Nagy mező az, ahol járunk,
Nincsen annak vége-hossza;
Nekünk mégis keső ősszel
Hogyha virít egy-egy rózsa
És amikor le-akarjuk
Ezt az árva rózsát törni:
Szirma lehull s a tuskéje
Nem kezünk, szívünk verzi.

Hasztalan a siró panasz,
Vinni kell a fakeresztet,
Melyet a mi nagy mestertünk
Reánk hagyott, ránk eresztett.
Százféle súly nehezedik
A vállunkra, a lelkünkre;
Köny csordul ki a szemünkből,
Ha ránézünk gyermekinkre.

De tünjél el, távozzál el
A szívünkről erős bánat,
Ne kesergess, ne csattogtasd;
Fejünk felett hollószárnyad,
Hiszen ahol te versz tanyát,
Ott az élet alvó félben,
Nem látszik a csillagfény sem
Az elborult, sötét éjben.

Nem csüggedünk, ne csüggedjünk
Mert úgy látszik nemsokára
Ujra derül, újra virad
S reánk süt a napsugára.
Az igazak reményével
Tekintsünk egy szebb jövőbe
A remények ritkán csálnak:
Munkára hát! Csak előre!

S ha teljesülsz édes remény,
Keress csak az iskolában,
Ott leszünk mi, ott találsz meg
A kicsinyek templomában;
Aztán takarj be szárnyaddal,
Tedd a kezéd kebelünkre
S lehelj esőket mélyen fájó,
Izzón égő sebeinkre.

És most hozzád folyamodunk
Jó Istenünk, édes Atyánk!
Tekints ez új iskolára,
Szent egedből néz mireánk!
Szállj le csillagtrónusodból,
Vedd karodba, végy isledbe,
E kis község lakóit is
Emeld fel a kebeledre!

Hogy így együtt munkálkodva
Haladhassunk többől-többre,
Hogy legyen a tanítónak,
A magyarnak szebb jövője,
A dicsőség legyen tied,
A te neved legyen áldott;
Még csak egyre kérünk Uram:
Ereszd ránk a mennyországot!
(F-váralja.) *József János.*

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél lörtenő bevételeiknél és megrendeléseiknél a **•SZÉKELY-UDVARHELY•** c. ujságo felelőse szíveskedjék.

Eladó zongora Egy jó karban levő hosszú zongora eladó Székelyudvarhelyt, Szentimre-utca 10. szám.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabíró (székibíró), a főkirálybíró, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely társaság, Székely bánja vára 1562, A darabntok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a prásidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sónordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bor- és nagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódeli közöl a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona**. Ingyen mutatványszámot küld a **„BUDAPESTI BAZÁR”** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes**.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borkban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös bork.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai. Szerkesztette: Palmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E diszesen kiállított, az egyes családok címereive illusztrált mű, igen bőséges család történeti adatokat tartalmaz.

Megvesztek bármily nagy mennyiségű **barackot** akár félérett minőségben, termelőtől vagy kereskedőtől. Ha kell magam is megjelenek a foglaláshoz Ügynököket, kik e szakmában segítségemre vannak, díjazok.

Josef Berger Graz
Hofgass: 4. Szu.

Meghívó.

A székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet ez évi rendes közgyűlését **junius hó 16-án** d. u. 3 órakor tartja a szövetkezet helyiségében, melyre a tagok ezennel meghívotnak.

Sz.-udvarhely, 1912. jun. 8.
Az igazgatóság.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

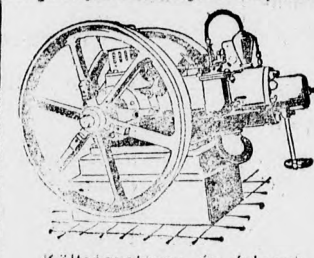
Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is. **St. Fernolend Wien III.** cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári fennállás

CLIMAX

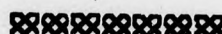
nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 lóerőig ::

legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemeltetést biztosítják. Üzemeltetés egyszerű és zavartalan. Üzemeltetés nélkül! Egy szerű kezelési szab. gép üzemben!

Bachrich és Társa betétitársaság motorgyári fióktelepe Budapest, VI. ker. Váci-körút 59 a./b

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői

valamint **gyászjelentések** ugyisint mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Embe Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, **gyász- Képes levelezőlapok** 20-féle helybéli felvétel, levélpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői; szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író- PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomágló és sietőpapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden súlyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Írők, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rendezési minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarkás névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, esavari-ironok (crayonok), zsebironok, esavari-ironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlító kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfestek, tus, mézga, foltlító, titbronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek (c. hangoló-sipok és o. r. r. n. k. Mono-grammok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi **középiszkolákban** és a városi és megye **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcá és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegkek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő -intézete Székelyudvarhely